

12 ZAVLJENJE IN SVET

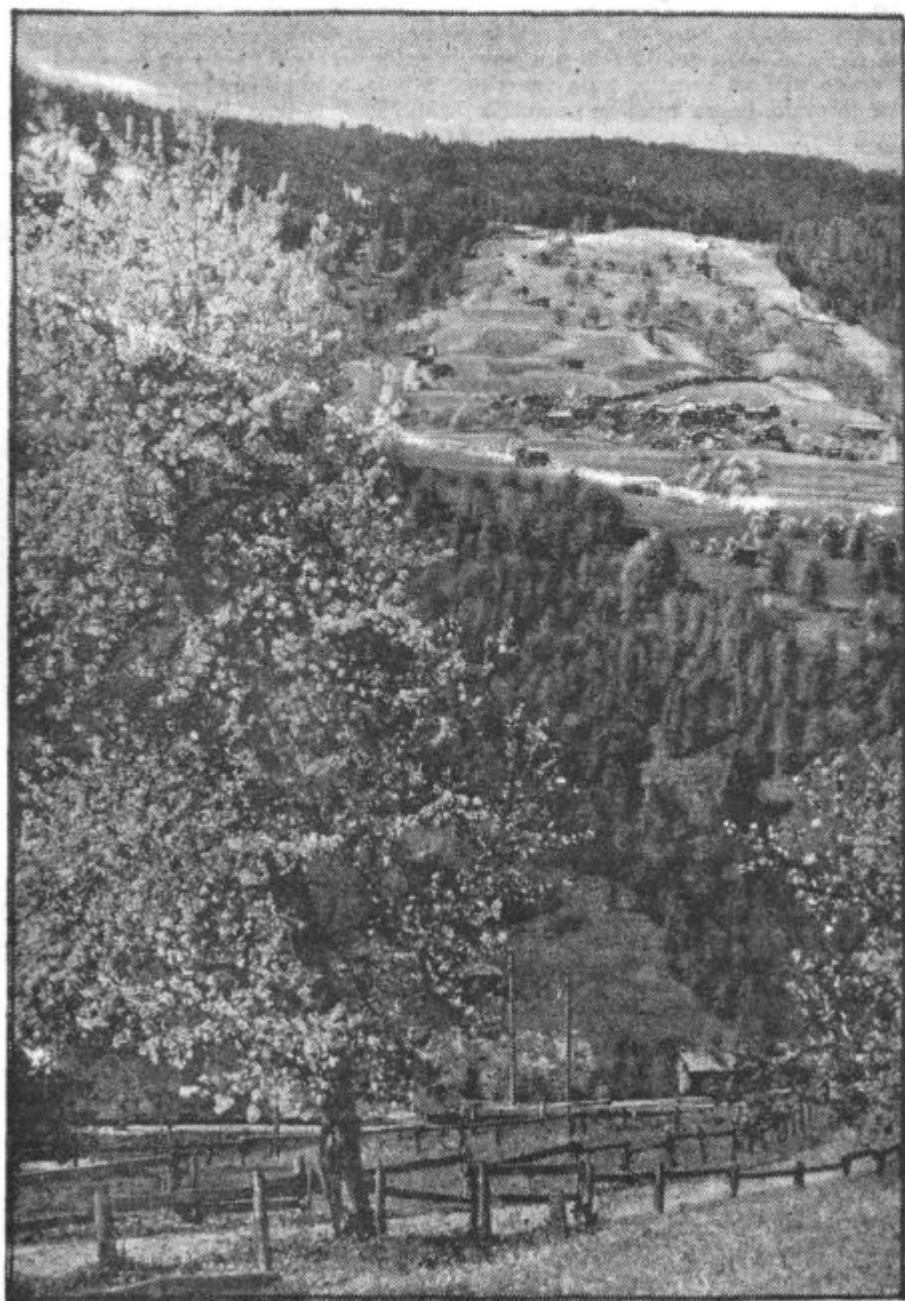
T E D E N S K A R E V I J A

ŠTEV. 23.

KNJIGA 23.

(LETO XIII)

V LJUBLJANI, 6. JUNIJA 1933

DOMLAD V GORAH

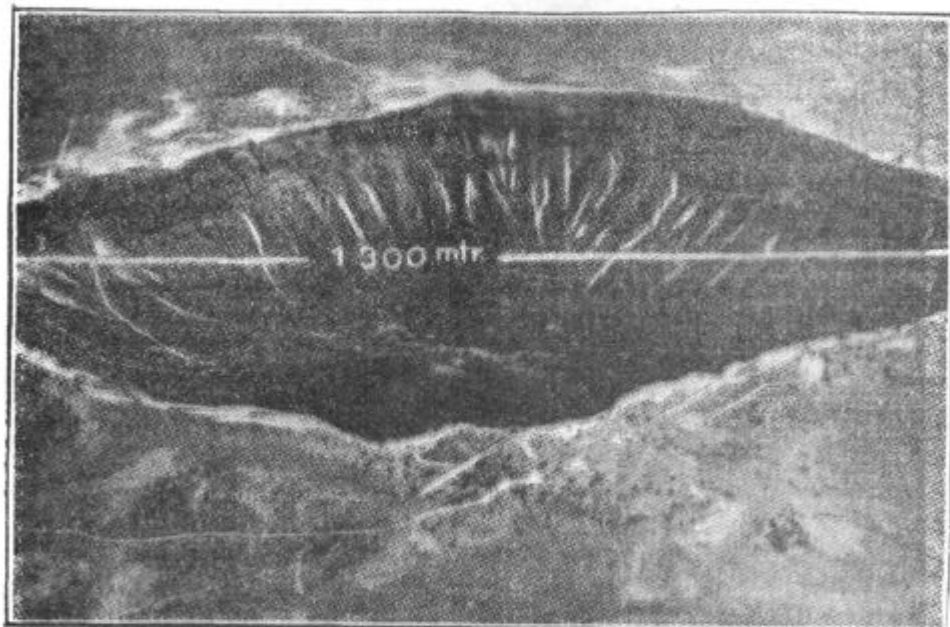
K A M E N J E Z N E B A

Kdo še ni videl »padajoče zvezde«? Na nočnem nebu se nenadno utrne zvezda in začne padati, dokler prav tako naglo spet ne izgine.

Pa saj ni bila zvezda, ki je padla s neba. Bil je samo košček zvezde — zvezdni utrinek, ki je na svojem potovanju po vseirju v blazni brzini zašel v zemeljsko ozračje. Tam je zažarel in zgorel. Nešteto takih vseirskih praškov pade vsako uro na zemljo, toda človek jih vidi le malo. Samo večji se zasvetijo

cela ploha kamnov. Znan je padee meteorja pri Brescii v Italiji med silnim gromenjem. 16. februarja 1896 pa se je vsula nad Madridom toča kamnov, ki je povzročila veliko paniko med prebivalstvom.

Za to kamenje se ne zanimajo le zvezdoslovci, ampak tudi kemiki in geologi, ki so razdelili zvezdne utrinke v dve skupini: v kamene in železne meteorite. Prvi vsebujejo v glavnem vrste kamnov, ki jih najdemo tudi v prakamenju gorovij. Mnogo težji železni meteoriti pa obstojajo navadno iz 90% železa in iz 10% nikla,

Veliko meteorsko žrelo v Severni Ariconi

kot zvezdni utrinki in samo največji padejo razžarjeni ali kot meteorji na zemljo.

Zvezdni utrinki in meteorji so ostanki svetov, ki potujejo v velikih rojih po vseirju. Iz njih nastajajo kometi in temni madeži v srebrnem pasu Rimske ceste so najbrže le oblaki meteorskega prahu.

Ceprav so našli že na mnogih krajih naše zemlje meteorsko kamenje, vendar je to kamenje še vedno redka dragocnost mineraloških kabinetov. Skoraj vsako leto poročajo o padcu kake večje »ognjene krogle« na zemljo, ki pa so do slej povzročile le malo škode. Tako je na pr. 6. junija 1866 padlo pri Knyahyni na Madžarskem z neba okoli tisoč kamnov v skupni teži devet stotov. 30. januarja 1868 se je vsula na Poljskem kar

pomešanega s fosforjem, silicijem in premogom. Torej iz snovi, ki jih imamo tudi na zemlji. To je za znanost važen dokaz, da so povsod v vseirju enake snovi. Ni vedno lahko spoznati meteorski kamen. Zvezdarne prejmejo letno nekaj tucatov pošiljk, pri natančnem proučevanju pa se pokaže, da so zemeljskega izvora. S temi lažnimi meteoriti bi se dala postaviti že cela zvezdarna. Kamene meteorite spozna le strokovnjak, za železne meteorite pa je le en sam postopek, ki neovržno dokaže njihov kozmični izvor. Če namreč obrusimo njih ploskve, jih ogledimo in jedkamo, se pojavijo značilni kristalni liki, ki jih je odkril Widmannstetten. Nobena zemeljska kovina ne kaže podobne sestavine, pač pa vai meteoriti.

Poznam damo, ki nosi takšen košček železa kot najdragocenejši okras okoli vratu. Pač poseben občutek nositi s seboj pravi košček zvezde, ki je morda star

nađ milijon let in ki je prepotoval vse-mirje, dokler ni našel svojega mesta v nežni ženski roki. —er

P R A K T I Č N A K E M I J A

ZVEPLO V KAVI — KEMIČNA SESTAVA BACILOV

Na zadnjem mednarodnem kongresu kemikov v Rimu so različni predavatelji spregovorili tudi o stvareh, ki morejo zanimati širšo javnost. Razna predavanja so se bavila n. pr. z vprašanjem surogatov, umetnih nadomestkov dragih in redkih, a vendar neobhodno potrebnih snovi. Velik del naporov moderne praktične kemije je posvečen izdelavi najrazličnejših nadomestkov. Sprva je dala pač potreba po devizah povod za marsikatera nova dela važne izume, potem pa je razvoj sam od sebe silil v to smer, posebno ko so ugotovili, da je marsikateri umetni kemični izdelek enakovreden in celo dosti boljši nego naravni. Tu so se pojavile tudi različne neslutene izboljšave, ki so vodile spet do popolnoma novih načinov uporabe.

Emajl je bil nekoč n. pr. poceni nadomestek, da so mogli napraviti lonce iz železne pločevine z neko trpežnostjo tanjše in da so si mogli prihraniti izdelavo bakrenih kotlov. Izven kuhinje ta prevleka iz barvane steklene snovi ni imela nobenega posebnega pomena. Danes pa je emajna industrija postala pomembna stroka tehnične. Tako izdeluje majolično emajlirane peči, priprave, ki se upirajo vsem kislinam in neštete potrebščine kemične industrije, ki po trpežnosti in dobroti absolutno prvačijo. Celo tanke za visoki tlak je mogoče izdelovati danes z emajlom in sicer za tlak do 12 at. S trpežnostjo je narasla tudi velikost emajlnih tankov. Tako je bilo mogoče izdelati emajlirane posode za vsebino do 60.000 l iz enega samega kosa. Da je emajl poleg tega izvrsten nadomestek za baker in cin, njegovo vrednost in uporabnost samo povečuje.

Kemiki so se v zadnjem času bavili z vprašanjem, po čem kava prav za prav diši in kako jo je najbolje pripraviti. Pražena nezrela zrna nimajo okusa. Kemik dr. Hoepfner pa je na kongresu poročal, da nimajo okusa zato, ker je kofein v njih kemično vezan v

podobni klorovo kislega kalijevega kofeina. To sol najdemo v ostalem v vsaki praženi kavi. Okus je mogoče izboljšati, če se odstrani klorovo kislino kalij, ki ni vezan na kofein. Najboljša metoda je uvodna priprava zrn z vodno paro pod povečanim pritiskom, na kar sledi praženje. Tako pripravljena zrna vsebujejo tudi manj žvepla nego po navadnem postopku. In to daje po izboljššanem postopku pripravljene kavi posebno mil okus, menijo kemiki.

Iz česa sestojijo bacili tuberkuloze? Tudi s tem vprašanjem so se bavili kemiki. Če hočemo v boju proti takšnim neznatno majhnim, toda nad vse nevarnim bitjem s kemičnimi in drugimi pripomočki uspeti, moramo pač poznati njih kemično sestavo. Pri preiskavi bacilov tuberkuloze se je izkazalo, da imajo v svoji »koži« vosek. Če te bacile obravnavamo z razredčeno solno kislino ali podobnimi topili, preostane ostanek, ki predstavlja tako rekoč ogrodje bacilov. Z nadaljnjim kemičnim razkrojevanjem je mogoče iz tega ogrodja pridobiti 12 odstotkov neke vosku podobne snovi. Bacili si svoja ogrodja gradijo iz ogljikovih hidratov, proteina in tolaš in to si ropajo iz zaloge redilnih snovi človeka, ki so vdrl v njegovo kri ali tkivo. Zdravniška veda se seveda zelo zanima za ta odkritja kemikov in pričakovati je, da bodo dala ta odkritja novih pobud za odpravo zavratne morilke. drl

ŽIDJE NA DUNAJU

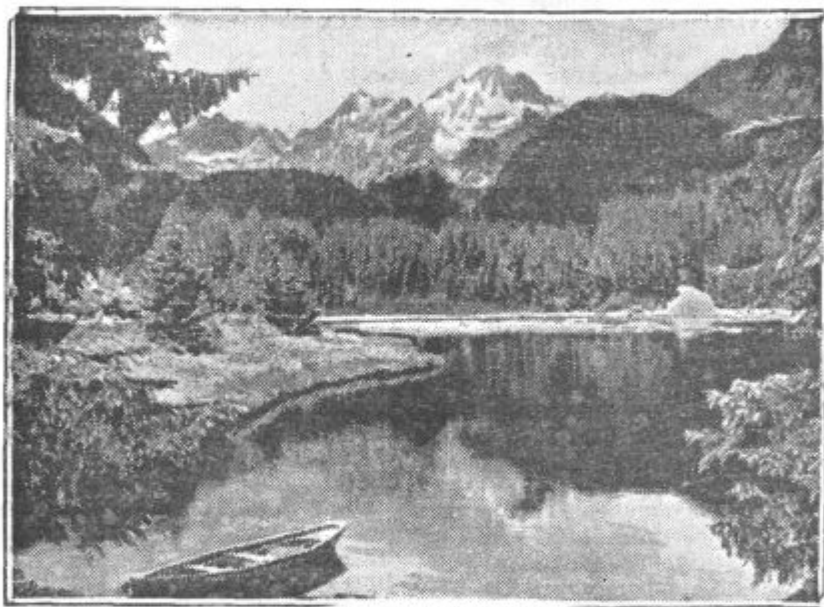
Maršal Goering (ime kaže na potomeca Slovana Gornika) je v svojem nagovoru nedavno izjavil: »Dunaj, kjer živi 300.000 Judov in kjer drugim ni mogoče živeti, mora zopet postati nemško mesto«. Maršal pretirava. Svetovni židovski zbor je obelodanil knjigo »Gospodarski položaj židovskih manjšin«, iz katere je razvidno, da je le 176.000 Hebrejcev od približno 1.900.000 Dunajčanov. To ne znese niti 10%. Število židov po vsej bivši Avstriji je neznatno, namreč le 192.000 duš ali 2,85% od celote. Sicer pa židovstvo nanašuje. Od l. 1927. znaša upadek okoli 2.000 enot.

NAD TATRO SE BLISKA

ANTON DEBENAK

Strbske Pleso se zelo razrašča, ustvarilo si je že košček nižje pri žični vzpenjači nekakšno podružnico, imenovano Nove Strbske Pleso. Minimo ga in prihajamo k jezeru do največjega središča češkega športnega in svetovljanskega življenja. Ker vemo, kako težko se dobi tu prenočišče, skrbimo najprej, da pridemo pod streho. Nikjer ne dobimo pristopa. V hotelih so zasedene ne le sobe, temveč tudi kopalnice in drugi prostranski prostori. Končno se nas usmili sobarica in sprejme ženski v

ne vode so nas zalivali z drobnimi kapljicami, ako smo se približali. Toda stopali smo dalje, v začetku po znakih, kmalu pa le zraven malih piramid iz kamena; ob njih lezejo le resnejši. V kamenem morju je bilo malo cest. Cilj nam je bilo eno izmed več kakor 100 jezer. Na slovaški strani jih imenujejo plesa, na poljski pa stavi. Pripovedujejo, da so spojena z morjem, od tod tudi naziv »morska očesa«. Največje Wielki Polski stav s površino 35 ha in 78 m globočine smo pozneje občudovali na Poljskem.

ŠTRBSKE PLESO

svojo sobo na divan; mene pa nastani med Francoze, med odpravo slavnih francoskih hribolazcev, ki so bili na fotografijah v vseh čeških listih in ki so se razen pikantnih del razlikovali od vseh drugih tudi po svojih modrih, zametastih dresih.

Prebujeno jutro nas je klicalo v gore. Hodna cesta okrog jezera je postala hitro kamenita. Gozd nas je zapustil, prirastlo je ruševje. Srečavali smo mnogo potočkov in izvirkov, divje gnanih z vrhov navzdol. Šum vode nas je spremljal po vsej poti, mogočno naraščal, dokler ni prišel v divji, padajoči nitem vodopada Skoka. Curki razpenje-

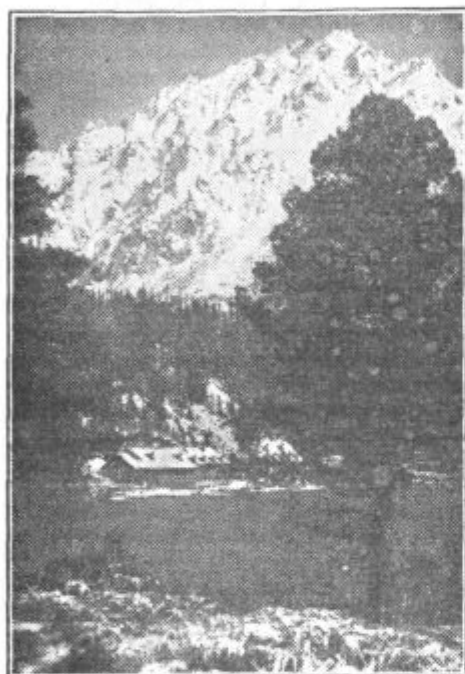
Naše Okruhlé pleso se nam je končno pojavilo v vtesnjeni kotlini, obkoljeno s skalnimi pobočji, napeto stopnjeviti do glavnih grebenov Satana in Patrie. Od tod že ni bilo mogoče iti več dalje. Jezero je temno zeleno, skoraj črno. Bilo je ob njem prav grozno tiho. V višinah že na nebu se je belilo sneženo polje. Ne daleč od njega so poizkušavali skalaši prelesti skalni previs. Spuščali so se po vrveh, zasekovali s sekirami, Razpoznali smo le njihove potenjice.

V tem je na nebu vzplavala postava štirinožca, za njo druga, tretja in sedma. Divje koze. V razliko s plazečimi ljudmi so skakale, spopelavale, tekale

in celo plesale po beli plošči. »Delale svojo divjost«, bi rekla naša babica. Pri pogledu na nje smo premišljevali o človekovi nepopolnosti. Veliki, megleni mrak nas je zmotil v posmehljivem brezdelju. Zavedli smo se, da nas deli najmanj tri in pol ure od človeških naselišč.

Vrnili smo se.

Mrak nam je skopnel pred očmi in sonce je znova zalilo gore in nižino pod njimi. Videli smo Štrbske pleso, dogleдали smo še za njim široko ravan, iz

POPRADESKÉ PLESO

nje naenkrat, nepričakovano vstanejo te visoke gore, ti nebotični ščiti, ki so naj-naglejše vzdignjeni gorski pas v Evropi, pravo geološko čudo.

Razžarjena pokrajina pod Tatrami »v mraku poje pastirsko pesem — gore nad pleso se dvigujejo, tam v modrini gledajo nežne, drobne vile in hoteli...«

To je Sovova ubranost v »Dopisu ze Slovenská«, ubranost naša.

Na Štrbskem plese živi mlada slovaška pesnica Máša Hal'amová. Profesora iz naše družbe je pred počitnicami čitala v šoli njene pesmi in pokazala dijakom njeno krasno sliko. Naročili so ji, naj jo v počitnicah na vsak način pozdravi in sporoči, da bi jo imeli radi, četudi ne bi pisala pesmi. Obiskali smo

jo v vili Mariani, na bregu jezera. Bilo je v nedeljo zgodaj, v brezpogojno neugodnem času, h kateremu nas je prisklil le nagel konec našega prebivanja v teh krajih.

Pesnica, lepa, izrazita ženska nežna postave, je ravno kupovala v kuhinji maline. Peljala nas je v okusno opremljeno sobo, kjer visi na steni njena slika v slovaški narodni noši. Govorila je z nami o življenju v Tatrah, o tem, da se ji pogosto poveča temperatura in o tem, da se je zdravila v Smokovcu. Bilo nam je vsem sočutno! Ona, Maša Hal'amová nam je pri tem razgovoru sledila s svojimi globokimi, lepimi očmi. Strmiš li v nje, začutiš, da za njimi nekdo prebiva.

Zapustili smo luksuzno letovišče Štrbske pleso, ločili smo se od svilenih pinčov, brilantov in toalet ter odšli do srca gor, k Popradskemu plesu. Tam je že naroda vsa divja in primitivna. Nekultivirano jezero, ki se nam je razodelo v mesečnem siju, je podprto na levi strani z Ostervo, kamor lahko hodimo po serpentinasti stezi. Na nasprotnem bregu jezera vidimo edini hotel, dosti velik in dosti enostaven za divjino. Dobimo v njem prenočišče v skupni spalnici. Spimo na dosti čistih posteljah. S svitom smo na nogah, ker imamo pred seboj priljubljeno goro tatarskega pohajkovanja, podvig na 2503 m visoko Rysy. Najprej gremo po urejeni poti med ruševjem, pozneje samo med kamenjem in pečinami. Po dveh urah smo pri Žabih plesih, majhnih jezerih, katerih ne opazimo prej, dokler nismo pri njih. To je vselej prva etapa ceste, ta prijetnejša etapa. Za temi Žabimi plesi se počasi sučemo prav po kačasti pešpoti, plezamo s kamena na kamen, kvečjemu se nad prepadi oprimemo umetnih držajev. Vztrajamo zelo dolgo, preden zagledamo k skali prilepljeno malo, kamenito kočico; njena ploščnata streha je obtežena s skalami, da bi ne odletela. To je Útulna pod Rysy (Koča pod Riso). Pri vходу nas svarilna tabla pouči, da tu vse stane štirikrat toliko kakor v nižini in da nikakor ne čaj, ampak pol litra vroče vode na čaj stane 3 Kč. Zatajimo si vse poželenje in gremo dalje.

V levo nad steno se ovijajo hribolazci. Grozen pogled! Nad prepadom, visoko v ozki razpoki stoji razkoračen človek, zdi se, da ne more ne gor in ne dol. Njegov tovariš si prizadeva navzgor po vrvi, ki jo ima zavezano okrog pasu. Sledimo tem trenutkom, zdi se večnost. Končno so prišli iz peklenskega položaja

Pričakujemo, da bodo stopili dol k nam, toda kje neki! Tik je še ena rogla, nje še niso prelezli. Lezejo dalje.

Otidemo. Čez nekaj časa gremo mimo napisa v skali, ki obvešča, da je 20 letni študent tu daroval svoje življenje v dvomljivem koprnenju po rekordu. Zakaj? Mlad, pravi Ibsen, mora prav do dobra na vrh stopiti. Včasih se mu pač zvrtili kakor stavbeniku Solnesu.

Sedaj smo se že začeli hudo vzpenjati. Doli raje ne pogledj! Mnogi se ne bi odrečejo in ostajajo sede pod samim vrhom. Mi, ko smo prišli do šilastega obmejnegga kamna, ki naznanja orlom in divjim kozam, da do sem je Československo in odtod Poljsko, smo obstali v sredini med nebom in zemljo prevzeti s krasoto obojega. Na vse strani štrlijo divje razrezani grebeni, s strmimi rebri in ostrimi ščiti, posebno južni so bogato nazobčani, zaradi tega razčlenjanja je veliko dolin, toliko jih je malokje na svetu na tako mali plošči. Granit je tu zelo zatemnel — od tod tudi častitljive in pomračene črte pogorja, ki so ga že v ledeni dobi ledniki izbrzdili v polkrožne in stopnjevite doline, nasipe in zažeze. Veličastnost Tater počiva na tej osamljenosti in v razliki vrhov proti

nizki okolini, saj naenkrat uporno vzklijo kakor okamenelo morje v najdivnejši burji. Takšen mir je, da se čutiš brezsnovnega in da bi ostal vedno tu med gorami. Tako mrzle in tihe so skale, tako temnomodre. Le kadar zadihava vetrič in zažvižga svizec, več, da so to njih vzdih, ko se v spanju dramijo.

V oblakih se zdaj pa zdaj izgublja in pojavljajo skupine bližjih in oddaljenejših gor. Krivanj, pod njim sonce sveti, kjer ima vesel biti, Lomnicki štít, orjaški, grozilni Gerlach. Tu jih obliva sonce in jim je prijazno s češke strani, tu zopet obžareva Zakopane in razlito Vislo, ki se sicer že pokorno steče do bregov, ki je pa vendar pokazala, kaj zna.

V tem se je za obmejnimi kamnom pojavila glava, za njo roke, prožna postava. Prvi, svetloasi in postavni Poljak, drugi, tretji in četrti. Ali smo se tu na tej višini srčno pozdravili, kako se nismo niti spomnili na skrbi iz ravnine! Stanislav Lom je rekel: »Snidemo se človek s človekom in z ljubeznijo osvojimo si zemljo. Edino tu zgoraj to ni bila utopija.

Cudili smo se dolgo. Toda končno smo se povrnili v nižino.

REGRAT V USA

»Cankarjev glasnik«, nov mesečnik za leposlovje in pouk, ki ga ureja E. Kristan (8411 St. Clair Ave, Cleveland, Ohio), prinaša v majski številki med drugim čuvstveno črtico A. J. Klančarja »Staro zlato«, s katero nastopa ta angleški kritik in prevajalec kot izvirni pisec Cankarjevega načina.

Pod zaglavjem »Za gospodinje« berem: Ali še veste, kaj je regrat? Kaj ne bi vedeli, saj ga sedaj poznajo celo Amerikanci, ki so se — mimogrede — še druge kuhe in peke naučili od nas. Prav sedaj je regratov čas, ko je svež. Menda pač najbolj tekne, če si ga človek sam nabere in ga precej globoko izreže. Vsakdo nima časa za to in v večjih mestih tudi ne prilike. Dobi se pa sedaj na trgu. V nekaterih krajih, n. pr. na Long Islandu pri New Yorku ga sade na velikih farmah. Regrat vsebuje mnogo železa in je zato priporočljiv.

Če prav razumemo, so doseljenci (pa menda ne Slovenci?) po Združenih državah uvedli na jelovnik *Leonodon taraxacum*, po katerem ga Nemci imenujejo *Löwenzahn* in Anglosaksoni po starofrancoskem izrazu *dandelion*, levji zob (nazobčan list). Po mlečnati koreniki so ga krstili Čehi: mlíč in ponekod pri nas mleč. Splošni naš regrat izvaja *Pterisnik* iz bavar. *Röhrleinskraut* (cevkasta rastlina), toda verjet-

nejši koren se mi zdi nem. *Wegwart* = potrošnik, *Cichorium intybus*. — Franc. *pis-senlit* (močipostelj) kaže na odvajalno njegovo lastnost. A. D.

OSEMDESETLETNICA RACHELINE SMRTI

Slavna igralka klasične tragedije, rojena v Münfu (švica), je blestela kakih 20 let v Francoski Komediji. Pred smrtjo je napravila turnejo po Ameriki, a brez prejšnjega uspeha. Izčrpana od pota in neumevanja se je vrnila na Francosko. Sušica, katera jo je glodala 12 let, je naglo napredovala. Pariza ni mogla več prenašati. Obiskala je Gymnase, oder svojih prvih nastopov, nato pa hitro k Azurni obali, kjer se je nastanila v villi, ki je bila Sardoujevega strica:

»Šest ur na dan upam, je govorila, 18 ur pa obupujem«.

Zdravniki so ji svetovali transfuzijo krvi, ona pa:

»Vsi ti ljudje ne razumejo, da tudi jaz izrekam Hamletovo besedo: *S pati!* tako mi je slabo od življenja«.

Na njeno željo so sorodniki prispeli iz Nice in po jidiš zapeli v njeni sobi svete pesmi za umirajočo. Imela je še moči, da je sklenila roke in s svojo požrtvovalno sestro Saro izmollila nekaj hebrejskih stavkov. Potlej je Rachel rahlo zatisnila oči in brez hropenja ugasnila za vedno, k,

SREČANJE S SMRTJO

DR. IVO SORLI

Četrta povest

Orda ste brali ali slišali o dveh na smrt obsojenih nesrečnikih, ki so ju v srednjem veku s puško in mečem, a že izstradana vsakega po drugi poti spustili v gozdlič, češ da bo tistemu, ki jim prinese v treh dneh tovariševo glavo, odpuščeno.

Človek mora peklenski domislek samo občudovati in kar vidi ubogi zver, kako se izza debel in stebel vsak hip bolj hlepeče zalezujeta, obenem pa trepetata, kdaj počí zahrbtnen strel.

Ko sva se bila s prijateljem Ivanom tako silno zaljubila v isto devotko, ona pa se radi najine približno enake privlačnosti in gorečnosti ni mogla odločiti ne zame ne zanj, sva se spomnila te historije. Toda toliko razsodnosti sta si najini blazni glavi še ohranili, da so se nama tolike muke zazdele odveč. Saj je bilo treba — sva ugotovila — samo to: da eden od naju dokončno izgine iz življenja, drugi pa ohrani vse možnosti, da bo za revno deklico skrbel.

Če ste sposobni natanko premisliti, boste priznali, da sva bila tako zaprla vse poti za kolikor toliko običajno »rešitev vprašanja«. In ako še pristavim, da si naravnost z umorom že celo nisva hotela omadeževati rok, bo nama vsakdo, ki se potruzi presoditi najin položaj, moral potrditi, da je nama ostal res še samo »ameriški duel« z eno črno in belo kroglo. Kdor potegne črno, mora biti mrtev opolnoči istega dne.

Sestala sva se zato še enkrat, prisegla in vadjala, kdo bo vlekel. Zadelo je mene. In tedaj sem segel v črno škatlo in vzel ven, kar mi je prvo prišlo pod prste.

Mrzel pot mi je stopil na čelo: na moji dlani je ležala črna krogla. Sedaj je ura kazala dve — ostalo mi jih je še deset!

Nemo sem se priklonil, posegel po klobuk in hotel oditi.

»Čakaj!« me je tu ustavil tovariš. »S pravico zmagovalca in tudi radi samega sebe — zakaj tudi tako bi zagrešil neke vrste umor — zahtevam, naj vsaj zdaj odloči ona! Pojdi in ji povej vso resnico! Če bo vprašala po meni, reci,

da sem do štirih doma. Ob petih se vrni ti k meni!«

Zelo je ostrmela, ko sem ji povedal. Samo tega ni mogla verjeti, da bom res izvršil. Z grobnim glasom sem ji povedal, da bom.

»Dajta mi časa do jutri!« je prosila.

»Nemogoče! Jaz ga imam samo do polnoči.«

»Dobro! Potem pridi po moj odgovor ob šestih!«

Doma sem napisal poslovnih pism, ob petih potrkal pri tovarišu, da mu povem, kaj je rekla.

Toda povedati mi je imel več on. Takoj po mojem prihodu je prihitela k njemu. In mu odkrito razložila, da bi se bila skoraj rajši odločila zanj. Toda če si more s tem rešiti življenje, je seveda treba, da se žrtvuje zame. No, ako tudi njen sklep moje usode ne more več spremeniti, ona pač ne bo kriva. V ostalem pa da je bila prijetno razigrana in ji je stvar očitno zelo laškala.

Ob šestih sva jo s prijateljem zavila v gostilno. Dokončno sva bila spoznala, da je takih deklet sicer malo, a nekaj gotovo še na svetu, dveh takih norcev, kakor sva bila midva, pa najbrže ne, in da je zato najbolje, ako ostaneva skupaj.

No, hotel sem samo povedati, da sem tisti hip, ko sem z roko segel v črno škatlo, pač tudi jaz smrti gledal v oči. Če je historija drugače precej banalna, nisem jaz kriv.

Peta povest

Radoveden sem, spoštovana gospodična, kaj Vam je toliko na tistem »pogledu smrti v oči«. Ali bo življenje z Vami tako grozno, da je zanj treba na ta način utrjenega, če ne celo kar že preskušenega moža? Ali pa si želite samo občutka, da Vas bo tak junak lahko tem bolj uspešno ščitil na vse strani, ker ga niti najvišja strahota ni mogla zmleti?

Jaz za svojo osebo takoj izjavljam, da sem imel dvakrat poguma meritj se z zmagovalcem vsega živiga, da bi si pa vendar dvakrat premislil, preden bi svojo usodo z Vašo »vezal«.

Prvič sem se s smrtjo srečal v dvojboju z najtežjimi pogoji: brez usmilje-

nja (od strani gledalcev namreč) do konca! No, zgodba je — pripovedovana — vsakdanja in zato tu o njej ne bom govoril.

Druga bi utegnila zbuditi celo Vaše cenjeno zanimanje. (Kakor že vidite, Vam res nisem posebno naklonjen). Gre namreč za borbo s približno takšno žensko, kakor ste menda Vi — v ostalem z mojo prvo in doslej tudi zadnjo ženo.

Spoznala sva bila, da naju je drug drugemu za pogubo sam pekel poslal na svet, a postavil še v državo, kjer je okove mogla streti samo smrt. Naj naju torej drugega pred drugim odreši smrt!

Dobro — toda kako? Kakaj niti enemu niti drugemu ni dišala vrh.

Pač pa sva bila oba pripravljena za to ceno tvegati nekaj mesecev ječe. »Prekoračenje silobrana« na primer. Ona vzame kuhinjsko sekiro, jaz nož — izgovor bo lahek: če ostane ona, sem jo bil napadel jaz, enako narobe; vsak pa je dolžan, da izvrši delo do konca, če mu ostane še toliko telesne moči.

Toda vrag vedi — kar tako ne moreš. Treba torej počakati prvega »naravnega« zakonskega prizora med nama.

A ga naenkrat — več dni ni! Jaz se sicer razdivjam, da bi kar na mestu izvršil, ampak tu ona nenadoma »popu-

sti«. Ali je vrag na dnu vendar strahopeten? Kar že »miroljuben« je zadnji čas.

Mene pa to življenje še bolj mrvi in po dveh mesecih moram k zdravniku. Mož maja z glavo, mi nekaj pripiše, in čez teden dni naj pridem zopet.

Zdaj pa je ves iz sebe. Ali nimam koga »v bližini«, ki mi počasi streže po življenju?

Po tistem nerazumljivem zakonu, da tujcu »svojca« ne moreš izdati, zani-kam; toda ko prestopim prag svoje kuhinje, sem res »zrel«. Samo — hudič razumi! — preko tega vendar še ne morem, da ne bi ji sam potisnil toporišča v roko.

Že zamahnem, ko me zvije grotesken krč: vsi udje odrečejo, kolena mi klecnejo in ves trd ležim pred njo.

Tedaj se ona skloni bliže, se mi zaplči v oči — s tistim Vašim smrtnim pogledom, veste, — pa poskusi, ali se moji »spasmično« skrčeni prsti pač dovolj trdno oklepajo ročaja.

»Zelo naravno bo!«

»Kar poskusi, satan! Prihajam od doktorja Savana — ta ti že pokaže tvoj »naravno!«

Tako sem se v zadnjem hipu rešil.

Sem torej še vedno »poročen« in že zato ne morem biti Vaš »kandidat«. Čutil pa sem vendar potrebo, da Vam to historijo povem.

ALI JE RIMBAUD TRGOVAL S SUZNJJI?

Verlainov prijatelj, slaven po sonetu o barvah samoglasnikov:

A črn, E bel, I rdeč, U zelen, O višnjév... Književnik ki je z 17 leti končal svoj pesniški poklic, je izginil v Afriko, kjer je bil v Abesiniji negušu dobavitelj.

Angležinja miss Enid Starkie je v svojem pisu »R. v Etiopiji« vprašala: »Ali ni bil ta predhodnik nadrealizma suznjar?« J. M. Carré ji odgovarja v 2. aprilski številki štirinajstidnevnik »Mercure de France«. Na podlagi tajnih konzularnih poročil mu ona očita, da je uganjal prepovedano kupčijo z orožjem in celo s črnimi suznji na obali Črnega morja. Po listini z dne 16. 6. 1888. je italijanski konzul v Adenu javil svoji vladi, da se je karavana slonove kosti in suznjev pod vodstvom Ibrahima Abu Bekra napotila iz Šoe preko Harrara v Tadžurah s tihim dovoljenjem francoskih oblasti. V poročilu je dodatek, da spremlja karavano francoski prekupec »Remban«, eden od najdelavnejših in najrazumnejših opravnikov francoske vlade.

Gidna Starkie s lahkoto dokazuje, da

gre za Rimbauda, Carré pa sodi, da poetov značaj ne dopušča take podmene. Nam se zdi obtožba utemeljena, saj je bil avtor »Pijanega čolna« podrejen uslužbenec tvrde Tiana, ki jo angleško poslanstvo v Rimu izrečno dolži nedovoljenega barantanja z orožjem in strelivom. Kot odvisen uradnik je bil kaj rado prisiljen opremiti tako karavano.

A. D.

KDAJ JE ČLOVEK ODRASEL?

Po običajnem naziranju odrase srednjeevropski človek v sredini dvajsetih let. To v splošnem velja, dogaja pa se neredko, da tudi znatno starejši ljudje še nekaj rasejo. S tem pa se rast še davno ni končala, kajti možgani rasejo n. pr. dalje in tudi nos postane pogostoma še daljši. Številne meritve iz zadnjega časa so pokazale, da se rast nosu ustavi šele približno pri 60. letu. Rekord pa imajo ušesa, ki rasejo do 80. leta. Ker dočaka to starost razmeroma malo ljudi, lahko rečemo, da umre večina ljudi tedaj, ko niso niti še popolnoma odrasli. Seveda pa je treba priznati, da je omenjena rast možganov, nosu in ušes v precej ozkih mejah in da je brez natančnega merjenja skoraj ne moremo ugotoviti.

O ŽIDOVSKI H KULTURNIH DELAVCIH

I. KOSTIAL

»Moj narod nima domovine,
nemirno klati se okrog,
al' ródil mož je slave vrednih —
le-té naj živi večni Bog!«

(S. Jenko, »Lób Baruh«, 6. kitica. Glej
»S. Jenka zbrane spise«, ur. dr. J. Glo-
nar, Lj. 1921, str. 70).

Statistika uči, da je med prosvetnimi delci [umetniki, znanstveniki in pisatelji] odstotek židov (brez ozira na konfesijo!) znatno večji kot pa med evropskim prebivalstvom sploh. To dejstvo so skušali nekateri razložiti z večjim odstotkom nadarjenih židov, drugi pa s faktom, da je razmeroma dosti več oseb z višjo izobrazbo med Judi kakor med arijskimi narodi. Mišlim, da velja oboje.

Naj navedem najiminennejše Hebrejce po kulturnih panogah! Ves glasbeni svet pozna skladatelje Jakoba Meyerbeera (prvotno Meyerja Beera) iz Berlina [opere: Hugenoti, Prerok, Vražji Robert], Antona Rubinsteina iz Vehvotynca v Romuniji [simfonije, oratoriji], Feliksa Mendelssohn-Bartholdyja iz Hamburga [kantate, oratoriji itd.], Jakoba Halévyja (Lévyja) iz Pariza [opera: Židinja in cerkvena glasba], Karla Goldmarka iz Keszthelya na Madž. [opera: Sabska kraljica i. dr.], Jakoba Offenbacha iz Kölna [opereta: Lepa Helena i. dr.], Gustava Mahlerja iz Kalist'a v ČSR [sonate, etide], Ign. Moschelesa iz Prage, Emerika Kálmána [operete] itd.

Vijolinska virtuoza sta H. Herz z Dunaja in Jehudi Menahim (roj. l. 1917.), ki mu plačujejo v Hollywoodu po 20 milj. din na leto.

Med arhitekti so sloveli Ed. Knoblauch iz Berlina, ki je zgradil krasno sinanogo v Berlinu v mavrskem slogu, Alfred Messel in E. Mendelssohn.

Znameniti slikarji so bili: Maks Liebermann z Dunaja, M. Lieb, bolj znan pod imenom M. Munkácsi (po rojstnem kraju), Jos. Israëls (impresionist; žanrske slike iz življenja holandskih ribičev) in M. Oppenheim (slike iz starojud. domačega življenja). Da je tako malo slikarjev in kiparjev med Židi, ima svoj vzrok v znani prepovedi v sv. pismu (II. Moz. knj., 20. pogl., 4. v.; v lat. prevodu [Vulgati]: »Non facies tibi sculptile neque omnem si militudinem, quae est in coelo desuper et quae in terra deorsum nec eorum, quae sunt in aquis sub terra« = Ne delaj si kipa niti kake podobe tega, kar je zgoraj na nebu, tu doli na zemlji ali v vodi pod zemljo!)

Gledališki igralci so bili Bogumil Dawson iz Varšave, Adolf Sonnenthal iz Budimpešte, Eliza Rachel iz Mumpfa v Švici, Sara Bernhardt iz Pariza, največja tragedka, Max Goldmann (Reinhardt) i. dr. Izmed lirikov je treba navesti Jehudo

Haleviya iz Španije, H. Heineja iz Düsseldorfa, L. A. Frankla iz Chrasta v ČSR [njegovo pesem »Die Universität« je uglasbilo 19 skladateljev; tudi epik], Emilia Kucha z Dunaja, Morica Hartmanna iz Dušnika v ČSR, Elzo Lasker-Schüllerjevo iz Elberfelda, Al. Jeittelesa iz Prage,*) Joela Kleina ali Kissa Józsefa z Madž. [tempeljski spevi in balade], Petra Altenberga (R. Engländerja) z Dunaja, Iz. Kalischa iz Krotoszyna.

Znani pripovedniki so Berthold Auerbach iz Nordstettenu na Württemb. [vaške novele], K. E. Franzos iz Podolja (preveden v mnogo jezikov), L. Sacher-Masoch iz Lvova, J. K. A. Lewald in F. Lewaldova iz Königsberga, Aug. Silberstein iz Budimpešte [L. A. Frankl iz Chrasta, Moriz G. Saphir iz Madž. (humorist), Th. Herzl iz Budimpešte, L. Kalisch iz Lesznege na Poljskem, Bernh. Wolff iz Altona, Salomon Kohn iz Prage [spisal sloveči roman »Gabriel«], Em. Kuh, Leop. Kompert iz Mnichovega Hradiš'ta, Izrael Zangwill iz Londona [romani iz živij], revnih židov v Londonu], Jakob Wassermann, Izak Jeitteles iz Prage (alias Jul. Seidlitz), Bernhard Kellermann, Schalom Asch iz Kutnega na Poljskem Sol. Jak. Abramovič z Ruskega, Fr. Werfel iz Prage, Lazar Pinkus iz Vratislave, Max Nordan i. dr.

Dramska dela so pisali L. Halévy (Lévy) iz Pariza, David Kalisch iz Vratislave, Nahida Ruth Lazarusova iz Berlina, J. L. Klein iz Miškovca, Siegm. Schlesinger iz Novega mesta ob Vahu (ČSR), Salomon H. Mosenthal iz Kassela, Herm. Hersch iz Porenja, Ign. Kuranda iz Prage (»Zadnja bela roža«), Hugo Bernstein-Károly, Sch. Asch, Iz. Jeitteles, Th. Herzl, Izr. Zangwill, P. A. Silbermann iz Görlietze, Artur Schnitzler z Dunaja i. dr.

Židovskega rodu so zaslužni prevajalci Martin Ruber [Kalevaba], Siegfried Kapper iz Smichova [pesmi o knezu Lazarju], dr. Samuel Fr. Krauss iz slav. Požege [srbske nar. pesmi, pripov. i. dr.] in L. A. Frankl [srbske nar. pesmi].

Odlični publicisti so bili Lób Baruch iz Frankfurta ob M., izza l. 1818. (»Ludwig Börne«), Aron Bernstein iz Gdanska, Leop. Sonnemann iz Hýchberga v Nemčiji, Meier Aron Goldschmidt z Danskega (tudi novelist) i. dr.

Politični in državniški: Karl Marx iz Triera, prvotno Mordechai [pisec »Kapitala«], Ferd. Lassalle iz Vratislave, E. Bernstein, Viktor Adler, Th. Herzl iz Budimpešte [autor »Alt-Neulanda«, cionist. utop. romana], Gabr. Riesser iz Hamburga, Sidney Sonnino iz Firence, Benjamin Disraeli (lord Beaconsfield) iz Londona, Luigi Luzzatti iz Benetk, Leon Gambetta iz Cahorsa, Leib Bronstein (Trockij), Izr. Zangwill, cion. voditelj, ki je ustanovil »žid. teritorialno organizacijo«, Lina Morgenstern

*) Nekatero njegovo pesmi je uglasbil njegov prijatelj L. Beethoven.

iz Vratislave, bojevnica za pravice žensk, Ign Kuranda, ki je ustanovil »Grezbotene«, Joh. Jacoby iz Königsberga, Edvard Bernstein, Karl Blind, David Ricardo (nac. ekonom), J. Jacoby iz Königsberga, Leon Blum, Daniel Isaacs (Reading).

Ne smemo pozabiti Maksimilijana Hardena (prvotno Witkowskega) duhovitega in pogumnega polit. in liter. esejista, ki je izdajal tednik »Zukunft« in se boril zoper Viljema II. in njegovega prijatelja Eulenburga.

Juristom je dobro znan dr. Georg Jellinek iz Lipskega, pisec mnogih pravoslovnih knjig, ki je izdajal s Pilotyjem »Handbuch des öffentlichen Rechts«, Levi Herzfeld iz Ellricha je bil pravnik umetnostni kritik in filolog, dr. Jos. Unger pa jurist in državnik; Fr. Stahl slovi po svoji »Pravni filozofije«.

Zgodovinarji judovske krvi so L. Schlesinger iz CSR; H. Graetz iz Ksiadza na Poznanjskem, Max Büdinger iz Kassela, Izak Moderchal Jost iz Bernburga, M. Philippson iz Magdeburga, Z. Frankel iz Prage itd.

Kdo ne ve za slovečega fizika Alb. Einsteina iz Ulma in njegovo teorijo relativnosti? L. 1921. je prejel Nobelovo nagrado.

Z matematiko so se bavili Abraham ibn Esra iz Toleda, Elija Misrahl, rabbi Mojzes ben Maimun (Maimonides ali Rambam) iz Kordove in Lazar Ben-David iz Berlina. Matematični talent je tudi vzrok da je med odličnim šahisti dosti židov, n. pr. Tartakover, Gerstenfeld, Kollisch, Stahlberg, Najdorf, Frydman, Steiner itd. Fizik Heinrich Hertz je odkril električne valove.

Precej Hebrejcev je med slovečimi medicinci: Maimonides, dr. Weichselbaum, dr. Zuckerkandl, dr. A. Jetteles, dr. Khon-Kapost iz Kaposvára (dermatolog), dr. Ad. Pollitzer (otolog), dr. P. Ehrlich (ki je osnoval kemoterapijo in odkril l. 1910 arsenobencol »salvarsan«), dr. H. Bamberger iz praške okolice, dr. M. Herz iz Berlina, dr. Mor. Benedikt iz Vasvára (nevrolog), dr. A. Wassermann (po njem je dobila ime W-ova reakcija), dr. Siegmund Freud iz Pribora (psihater, oče psihoanalize), dr. Maymus Hirschfeld, dr. Iwan Bloch (seksolog) etc.

Filozofija ima veliko židovskih zastopnikov: Baruh Spinoza iz Amsterdama, Mojzes Mendelssohn iz Dessaua (Lessingov prijatelj), dr. W. Jerusalem iz Chrudima, psiholog Alfred Adler, dr. Henri Bergson iz Pariza, pravnik poljskega hasida Bereksohna; etik Max Scheller, Abr. Geiger iz Frankfurta ob M., Suzana Rubinstein iz Črnovec; Otto Weininger; Salomon Maimon iz Litve (kantovec), Herm. Jellinek iz Drslavic na Mor., H. Graetz; dr. Edm. Husserl iz Prostějova (znan po svoji fenomenologiji) in drugi.

Izmed prirodopiscev naj omenim Marka Eliezerja Blocha iz Anspacha (njegovo veliko delo o ribah, 12 zvezkov, je bilo

dolgo glavna zakladnica ihtiologije) in Arona Bernsteinia iz Gdanska, ki je objavil mnogo poljudnih spisov iz prirodopisja.

Pedagoška pisatelja sta bila Moses Büdinger in Izak M. Jost.

Neznane pokrajine so raziskovali in popisovali Izrael Jos. Benjamin iz Romunije, Benjamin ben Jona iz Tudele v Španiji, E. Jakob Oppert iz Hamburga in Ed. Schnitzer (Emin paša).

Dr. L. Zamenhof iz Bialistoka je izumil esperanto.

Literarni historiki so Izak Disraeli iz Enfielda, Ludv. Geiger iz Vratislave, Izak Jetteles iz Prage, G. Brandes (recte Cohen) z Danskega, Ed. Engel.

Tudi med jezikoslovci dobimo dosti židov. Znan romanist je Goričan Graziadio Isala Ascoli, ki je prvi dognal, da furlanščina ni italij. narečje; indologi Th. Goldstücker iz Königsberga, G. Salomon Oppert iz Hamburga in Th. Benfey iz Göttingena; albanist in indogermanist L. Ben-Loew iz Erfurta; eranst Jol. Oppert iz Hamburga; slavist V. Peretz iz Ukrajine; klasična filologa Th. Gomperz iz Brna in W. Freund iz Kempna na Poznanjskem; turkolog Herm. Bamberger (alias Wámberý) iz bratislavske vel. županije, germanista Paul Cassel iz Glogova in Daniel Sanders iz Altstrelitzja; seministi Adolf Jellinek iz Drslavic na Mor., Jakob Goldenthal iz Brodov na Poljskem, G. H. Bernstein iz Jene, Jol. Fürst iz Zerkova na Poznanjskem, Leop. Zunz iz Detmolda, Moriz Steinschneider iz moravskega Prostějova; v obćnem in primerjalnem jezikoslovju so se uveljavili Moriz Lazarus iz Wielena na Poljskem (ki je osnoval »psihologijo narodov«), Halmann Steintal iz Gröbzigja v Nemčiji, Lazar Geiger iz Frankfurta ob Meni (ki je imel srednjo Nemčijo za prvotno domovino Indoevropcev) i. dr.

Salomon Berger je zbiral proizvode hrvatske ljudske umetnosti in ustanovil etnografski muzej v Zagrebu.

ODRASLI SE UČE LAŽJE NEGO OTROCI

Nihče ni do danes dvomil, da sposobnost za učenje z rastočo starostjo nazaduje. Celu izkušeni pedagogi verjamejo v to domnevo. A je vendarle napačna. Skrbne psihotehnične raziskave so namreč pokazale, da si človek sposobnost za učenje do visoke starosti ne samo ohrani, temveč da se v poznejših letih celo lažje uči nego otroci. To izvira bržkone od tega, da se odrasel človek loti učne snovi z razumevanjem, med tem ko si mladi človek to učno snov vbija mehanično in pogostoma celo z odporom. Sele v najvišji starosti, namreč ko se pojavi starostna oslabelost, sposobnost do učenja popusti. Dotlej si svoje obzorje lahko neprestano širiš

A. T' SERSTEVENS O JUGOSLAVIJI

Sin francoske matere in flamskega očeta, rojen v bruseljskem predmestju Uccle l. 1885., suče barvit in bogat čopič. Svojo književniško pot je nastopil z drzno zbirko Poèmes en prose (Paris, éd. A. Messelin, 1911), kj bi bila pri nas gotovo doživela usodo Cankarjeve Erotike. »Naslada: toda plotove hočem imeti okoli svojih misli in tudi še okoli svojih besed: da mi na moje vrtove svinje ne uderejo«. S tem navedkom iz Nietzschejevega Zarathustra otvarja t' Serstevens omenjene Pesmi v prozi, o katerih pa tankovesten moralist poroča, da so imele prenizek plot in da so pujski vendarle ušli v ogrado.

1936. je belgijski romancier objavil slaten pustolovski roman: L' Or du »Cristobal«. Zgodba se vrši med vojno. Ameriški Nemci pošiljajo v prvotno domovino lepo vsoto zlatih milijonov na ladji, po videzu nedolžni, Cristobalu, najeti v ta namen. Alj načelnik redarstva v pristanu Guyaquilu zavoha tovor in z roparsko tolpo zaseže pošiljko. Ko je bil plen v njegovih rokah, pusti ujeto posadko na samotnem otoku. Ali so še kod neobjudeni otočki? Med vojno zlasti so imele ladje fantastične smeri. Skratka, svet urno zve za uboge ostavljence, vse zavezniške mornarice se brezlično druga drugo obvestijo in prične se napet lov za »Cristobalom«. Francoski brod je tisti, ki ga zasači v atolskem jezercu ali lagonu. Vendar izza »Nibelungovega prstana« leži prekletstvo na zlatu. Na krovu ni drugega ko sami mrilič.

Živahna pripoved, obilica preokretov, slikovitost oseb, vse to je zabavalo. Slike s palube in guyaquilske luke so bile točne in sočne: domišljija je bila čvrsto opletena okoli resničnosti. Tako istinitost brez okrasov nam nudi sedaj T' Serstevensov Itinéraire de Yougoslavie (Grasset, 1938). Kakor je tvor nedavno prekriziral španijo tako v svojevrstnem vozu kolovratj po naši zemlji, išoč osobito odprtih pokrajinj kakor tudi vrvečih ljudskih množic.

Z Reke, ki je s svojimi širokimi cestami, bankami, velikimi kavarnami ohranila avstrijsko lice, jo mahne na Sušak po mostu, ki ga merijo po eni plati karabiniert, po drugi pa orožniki s takim izrazom, kakor da se ne poznajo. Dalje krene do Velebita. Pri tem poudarja koristi slabih cest: naselbin ne družijo, pač pa jih ločijo, da vsako mesto toliko laglje ohrani svoj lastni značaj. Po lepem orisu hrvaške obale poveličuje Trogir, podoben ladjl: en most ga veže s kopnim, drugi z ostrovom Čiovom, trije zvoniki ga delajo sličnega fregati. Iz Splita spleza 900 m visoko, da se razgleda po okamenem morju v Hercegovini. Potem se vrne na obrežje in mimo čudne Dubrovačke Rijeke, ki koj pri izviru lahko nosi brodove, zdrkne na komedijantskem avtu (automobile-roulotte) v mesto sv. Vlah. To je začaran kraj. V Dubrovniku je pisec

živel ob slednjem letnem času, toda nikdar ga ni minil občutek čarobnosti. »Ustvarjen je iz naslade, lenobe, pristrčnosti in cele kope drugih stvari, ki se obračajo tako na čute kakor na duha. Nепrestano veselje mu polni ulice kakor jadransko sonce«.

Potlej Kotorski zaliv, ki ti priklide v spomin niz italijanskih jezer, Črna gora, Peč, prvo izmed mestec, ki so še ohranila turške sledove: Djakovica, Prizren, Ohrid, Monastir, Prilep, Veles. Povsod ga je zbedel minaret enak dolgi sveči, ob njej pa oster kajfež. Moslimski vpliv je čutil tudi v Bosni ponosni: Travnik, Jajce. . . Vse to se izgubi v Kostajnici. Povrnili smo se na Hrvaško, v prestolnico Zagreb, »pravo mesto, lepo zasnovano, dobro zračeno, z izrazom dednega blagostanja in ki spominja na Turin.«

Pokrajina se spremeni na novo, ko stopimo v Slovenijo, ali če hočete, na Kranjsko, deželo, katere glavno mesto je Laybach (ob 20 letnici Jugoslavije še zmerom tuji naziv, čeprav drugod: Souchak, Troghir, itd.). »Dežela te domisli tu pa tam Vogevoj in njihovih smrečin, pogosteje pa Savojske ali Franche-Comtéja.« Tako smo zopet v osrednji Evropi.

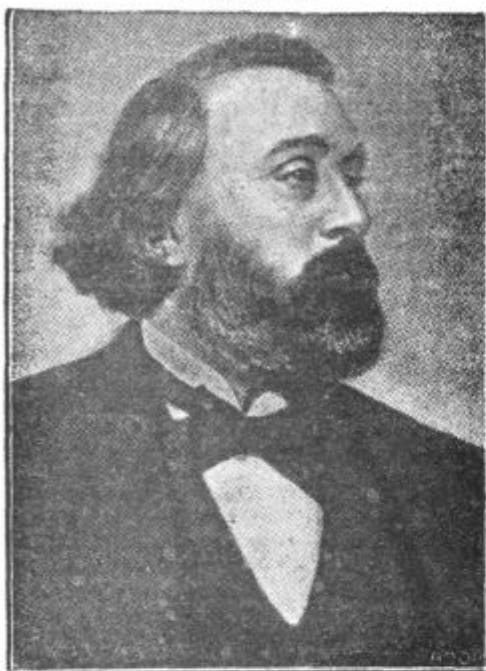
Potnik — »sentimentalni klatež«, kakor je naslov njegovemu najboljšemu romanu — je govoril s kmeti, pil z njimi, poslušal njih pesmi, ogledoval noše, zapisaval vse te stvari, ki ginejo. Žal mu je, da se vsa ta sedanost pogreza. Enkrat pa se je okrenil v preteklost in napisal zanosito stran o drami z dne 28. junija 1914., ko je v Sarajevu padel Franc Ferdinand. A. D.

POLETNI VEČER

LÉON GAMBETTA

(1838—1882)

Odvetnik in politik, rojen v Cahorsu, je nehal s 44 leti, ko drugi šele pričenjajo. Bil je blisk, osvetljuječ precej časa francosko nebo. Oče je bil italijanskega porekla (MOSK-moderna socialna knjižnica, Zagreb, 1935, ga šteje med žide... Po pravici?). Pred stolnico je imel trgovino z izveskom »Bazar génois«.

V poslednjih letih cesarstva je bil mladi Leon republikanski poslanec. V zbornici je prevzel vodstvo opozicije in antiklerikalizma. Kavarniškega tribuna v zanemarjeni opravi, slepega na eno oko, umerni možje ne jemljejo resno: prekričav jim je, presurov. Toda glej, v parlamentu razodene klasično omiko. V ognjeni lavi njegovih govoranc je polno grških navedkov. Pri vsem tem ga hočejo nasprotniki opečatiti kot neizobražena. »To ni francoščina«, pravi o njem politik Grévy, »to je konjščina!« Nepismen on, ki zna na pamet Demostonove govore!?

4. sept. 1870. bukne revolucija v Parizu. Republika je proglašena. Gambetta prevzame ministrstvo narodne obrane. Po nezgodi pri Sedanu nobena reč ne zaustavi nemških čet, ki obkolljo Pariz. Ubežavši od tod z zrakoplovom, organizira G. v Toursu vlado, pri kateri je on vojni in notranji minister, nekaj diktator. Ko se prestolnica vda, preseli vlado v Bordeaux. A skoraj mora odstopiti. Toda čez malo let splava zopet na površje. L. 1881. ima predsedstvo in vnanje zadeve. V vsem ga vodi strastna ljubezen do Francije. V 73 dneh, ko je držal v roki oblast, je to sijajno pokazal. Po nesreči pa si je roko prestrelil.

>Neumno, da bi se zjokal, se je zmerjal z okornežem. Potem je pritisnilo še vnetje slepiča in pobralo ga je.

Stoletnica pušča nekatere hladne, druge sovražne, tretje navdušene zanj. Naposled se uresniči njegova beseda, izrečena na smrtni postelji: »Zaupam v zgodovino. Kadar od nje pričakujemo zadnje sodbe, gre do obrekovanja mimo nas, a da se nas ne dotaknejo.« D.

KAKO NAGAČIJO ŽIVALI

V muzejih lahko opazujemo živali, ki se skoraj ne razlikujejo od onih v prosti prirodi. Nagačenje je dosaglo že precejšnjo stopnjo popolnosti. Velike četveronožce najprej skrbno posuše. Odstranijo jim vse mišice, meso, očistijo kosti vseh mehkih delov. Z ostrim nožem pobero maščobno tkanino. Nato potresajo kožo z mavcem, jo razkužijo v kopeli, da preprečijo razpadanje dlake in naselitev mrčesa. Razkužno kopel pripravijo navadno iz galuna in v vodi raztopljene morske soli.

Kožo manjših živali, n. pr. veverice namažejo z arzenikovim milom. Tako ravnajo s nekaterimi razlikami pri vseh sesalcih, ribah, ptičih in plazilcih. Vzдолž kosti ovijejo žica, napolnijo noge, krake, telo in vrat manjših živali z bombažem, večje nabašejo s konopljo, senom ali slamo. Ko je ogrodje zatlačeno in žival napolnjena, zašijejo odprtine z močno, povoščeno žico. Robove kože lepo počesejo, s kladivom naravnajo ali vzbočijo kožo.

Glavo, lobanjo in čeljusti napravijo iz lepence, ki dopušča najpopolnejši posnetek narava. Modele voljih lobanj za pee, mačke, volkove, konje, lisice, medvede, tigra, leve itd. izdelujejo v tovarnah iz mavea. Posebni strokovnjaki napravijo čeljusti različnih sesalcev. Ko je zobovje učvrščeno, je opiljo, očistijo in vložijo v maske iz lepanka. Na isti način napravijo jezike, ki jih prebarvajo z rožnato tarvo. Tako prirejene vzorce oblečejo v razkuženo kožo, vdenejo še steklene oči in žival je za razstavo popolna.

Laže kakor sesalce nagačijo ptice. Pariti pa morajo, da se ohrani bleščača barva perja. Krvave lise izperejo najprej z milno, nato čisto vodo in posuše. Na limanice ujetemu ptiču poškrope perje s svežim maslom in oljnim oljem ter ga ostrgajo z nožem. Perje izperejo z raztopino pepelike in čisto vodo. Končno ga z zdrobljenim krednim prahom posuše.

Kažan vzamejo drob skozi žrelo, kjer to ni mogoče, razparajo plazilce pod trebuhom 10 cm v dolžini.

—ie

PREKRSTITEV V RAJHU

Nacistične oblasti so nedavno sporočile državljanom, da bi kazalo biblijska imena nadomestiti z bolj arijskimi. Vendar te spremembe se ne vrše brezplačno. Za nov priimek je treba odrediti 5 do 2000 mark, za novo krstno ime pa 5 do 500. Kadar se prošnja ne usliši, odtrgajo desetino ali polovico stroškov.

FOTOAMATER

Fotografije v juniju

V juniju in juliju, ko je sonce najvišje in so osvetlitve najkrajše (do 1/1000 sek. pri zaslonki 4.5!), ima amater najugodnejše pogoje za vsestransko snemanje na prostem. Med tem ko nastaja večina posnetkov s potovanj v juliju, bi morali sončne dneve junija, najsvetlejšega meseca v letu, porabiti za vajo za poznejšo fotografijo na potovanju. Začetnik, ki se nauči v juniju pravičnega osvetlevanja, bo v juliju delal s tem večjo sigurnostjo.

Med vnanjimi posnetki, ki nas vabijo do dela s kamero, spadajo v prvo vrsto pač posnetki sveže, zelene poletne pokrajine. Da podamo njene barve tako, da se bodo res poletno svetlo moramo uporabljati zelo dobro ortokromatski ali še bolj pankromatski material, eventualno v zvezi z rumenico ali rumeno zelenico. V pokrajini se daje začetnik vse prelahko preamiti po krasnih pogledih v daljavo in pri tem pozablja, da temelji perspektivni učinek pokrajinskega posnetka na harmonični sozgradbi osrednja in ozadja. Naj nas na višjih mestih, na širnem polju ali na bregovih kakšne reke lepi pokrajinski pokrajinski pogledi torej še tako mamijo k posnetku, upoštevajmo najprvo temeljno pravilo, ki pravi, da moramo poiskati primerno osredje! Če je amater v prijetni družbi, tedaj mu ne bo težko odločiti se za to, da porabi to družbo kot štafažo, ki naj napolni osredje in da daljavi tako potrebno plastiko. Štafaža naj bo normalno kakšnih 5 m od kamere. Če ustanovimo na 10 m in zaslonimo pri kameri v formatu 6x9 cm na f:11 ali kameri 6x6 cm na f:8, tedaj dobimo popolno ostrino od 5 m do neskončnosti in s filmom 16/10 ali 17/10 DIN si privoščimo lahko še vedno osvetlitev 1/50 ozir. 1/100 sek. če ne uporabimo rumenice. Za človeško štafažo velja pravilo, da mora gledati v globino in ne v aparat, s tem dobimo notranjo zvezo med štafažo in pokrajino, ki si štafažo podredi. Samo mojster more vedeti, kdaj lahko z uspehom prelomi takšna pravila, ki imajo svojo upravičenost.

Otroški posnetki so v juniju tako preprosti kakor nikoli, saj nam dovoljuje svetloba v tej dobi najkrajše osvetlitve, ki zmagajo tudi najbolj žive gibe veselih oseb. Pri tem moremo tudi dovolj zasloniti (v opoldanskih urah na f:11, v predpoldanskih in večernih na f:5.6 do f:8), da nam ni treba biti v skrbeh zavoljo ostrine. Najugodnejša oddaljenost znaša za otroke 3 m, pri najmanjših pa 2 m. Smer svetlobe je zelo važna. Plastično risbo nam daje nekoliko stranska svetloba, zelo lepe učinke daje protivna luč, in to tudi pri drugih vrstah posnetkov. Seveda pa moramo pri njej normalno osvetlitev podvojiti, da ne ostanejo sence neizrisane. V protivni luči (a tudi pri vsaki drugi) moramo nataktniti na objektiv senčilo in zelo mo-

ramo paziti zlasti na to, da ne bo sonce sijalo naravnost v lečo.

Svetloba junijskega meseca nam dovoljuje trenutne posnetke celo v poznih večernih urah, n. pr. ob sončnem zatonu. Tu pa je pankromatsko tvorivo neobhodno potrebno. Osvetlitev znaša pri zaslonki 4.5 še ob 7. zvečer približno 1/25 sek.

Poletni čas ponuja amaterju sam od sebe eno najbolj hvaležnih in po krivici zanemarjenih motivičnih vrst: žive motive v prosti naravi.

Pomladi in poletí

uporabljal za snemanje na prostem samo pankromatično tvorivo. To tvorivo podaja baš zelenje travnikov in drevce svetleje in ves posnetek dobi od tega svetel, prijazen, sončen ton. Seveda moraš pankromatsko tvorivo razvijati samo v zeleni svetlobi ali pa še bolje v razvijalnem tanku v temi in po času.

Žrtvuj si včasí kakšno uro

ali kakšno nedeljsko dopoldne in pojdi — sam fotografirat. Družina in družba ti postane večinoma neeterna, če se navdušiš za kakšen motiv in porabiš pol ure ali več, da dobiš pravi izrez, pravo zaslonko, pravo svetlobo itd. Nagel in posrečen srečlec je dobra reč in tudi na družabnih izletih to ni treba pustiti kamere doma. Toda pravi pogled za motive in za pošteno fotografiranje si dobiš le tedaj, če se temu opraviš vdajaj tu pa tam sam, z ljubeznijo in »potratno« časa. Kvečjemu, da si privoščiš skupni izlet z enako mislečimi amaterji, ki razumejo takšne fineše amaterskega dela in od katerih se lahko tudi sam kaj naučiš. Tudi stajala ni treba vedno prezirati. Še dandanes boš prišel pogostoma v položaje, ko ti bo zelo koristil.

★

Fotoklub Ljubljana: V torek članski večer, v petek seja celotnega klubskega in razstavnega odbora ter razstavnih referentov. — Člani naj skrbno preberejo ter upoštevajo okrožnico, ki so jo prejeli te dni!

Kakšen ugled uživa slovenska fotografija v mednarodnem svetu, je danes pri nas vsakomur znano (razen zastopnikom neke fotografske industrije, ki ima od slovenskih amaterjev masten dobiček, a se ne zaveda nobenih obveznosti do njih). Vsekako pa je značilno, da je bil Fotoklub Ljubljana od vodstva velike mednarodne kongresne razstave, ki se bo odprla te dni na Dunaju, pozvan, naj imenuje svojega zastopnika v častnem odboru, ki ga sestavljajo same kapacitete mednarodne umetniške fotografije in amaterskega gibanja. Fotoklub je imenoval na to mesto svojega bivšega predsednika g. Srečka Groma, ki pojde na mednarodni amaterski kongres na Dunaj kot delegat ljubljanskega fotokluba. G. Grom bo imel tam referat v pomenotenu žirijskega postopka za mednarodne razstave. Doslej je razen domačinov slovenski zastopnik edini, ki bo imel kakšen referat in to ne pomeni malo, kajti ta kongres je sploh prvi svoje vrste in bo postavil temeljni kamen zgradbi mednarodne fotoamaterske zveze. V častnem odboru je v ostalem tudi g. Frajtič, tajnik zagrebškega fotokluba in je Jugoslavija doslej edina zunanja država, ki ima v častnem odboru dva zastopnika!

F I L A T E L I J A

Iz naše filatelije

Pod številko 92, lahko javimo novo dopisnico z besedilom »Golice« in značko »foto Putnik«. Predstavlja pa ravninsko sliko z narcisami v ospredju, v ozadju pa s smrekovim gozdom, tako da si bo lahko vsakdo, kdor Golice ne pozna, mislil, da je to kakšna prijazna dolinica. Dopisnica je v vijoličasto sivi barvi. Prva, ki smo jo dobili, ima žig »Senjski rudnik, 29. V.« Čudimo se, kako je tja zašla. Ali poslednjih dopisnic do kompleta morda zato ne dobimo, ker so se zaradi nepoznavanja geografije izgubile kje v notranjosti države, tako kakor imamo po Sloveniji kopico dopisnic z otoka Krka in s slapov reke Krke pri Skradinu v Dalmaciji, večina tistih, ki nam pridejo v roke, pa ima žige s Krke na Dolenjskem in iz Krškega? — Do kompleta nam manjkata še dve sliki, štirih dopisnic pa še nimamo v drugi barvi. Da so bile dopisnice tiskane v štirih barvah, kakor so poročali strokovni listi, ne drži. Naša redakcija ima na razpolago ogromno izbero teh dopisnic, pa vendar doslej še niti ene nismo dobili v več kakor dveh barvah. Pač pa je verjetno nekaj drugega. Vsaka dopisnica je tiskana v dveh barvah, in sicer je tekst navadno druge barve kakor slika sama. Tako je lahko nastala razlaga o štirih barvah zaradi tega, ker so pri obeh variantah v celoti porabljene štiri barve.

Prijateljem naše rubrike, ki so izkoristili našo ponudbo, da lahko dobe brezplačno rabljene dopisnice, smo po svojih močeh ustregli. Prvim smo lahko poslali vse dopisnice, ki so jih želeli, tistim, ki so se pozneje oglasili, pa nekaterih nismo mogli dati, ker so nam pošle. Tiste, ki so si želeli najnovejših dopisnic, prosimo, naj še malo potrpe, da se nam jih dovolj nabere, potem pa jim jih bomo poslali. Če želi dopisnice še kakšen bralec, naj nam to čimprej sporoči. Od prvih 70 jih imamo na razpolago po večje število še okoli 45, druge pa le še posamezne.

Urednik naše rubrike je te dni dobil na pošti 25 parske znamke na izredno debelim skoraj kartonskem papirju. Zbiralce, ki se za take specialitete zanimajo, opozarjamo, naj pogledajo na poštah in po trafikah, ali bodo tudi kaj podobnega našli. Doslej so bile takšne znamke še neznane.

Znamke za letalsko razstavo v Beogradu so izšle in je o njih obširneje pisalo »Jutro« med tednom. Tiskane so v offsetu. Glavne pomanjkljivosti: Znamke so občutno prevelike, saj imajo isti format kakor naše nove redne znamke za letalsko pošto. Zaradi tega so preveč izraziti, tako da se letala za njimi skoraj ne opazijo. Teksti bi bili hvaležno gradivo za reševalce uganek, ker so tako nerazločni. Znamke učinkujejo sploh plakatsko, kar pa ni nič čudnega, saj je slika na njih navaden posnetek plakata, ki je izdan za to razstavo.

Več prijateljev naše rubrike se je že oglasilo z željo, da bi organizirali dobavo novih znamk za zbiralce izven Ljubljane. Zaenkrat to pač še ne bo mogoče, v glavnem zaradi finančne strani. Edini način bi bil ta, da bi vsak zbiralec, ki želi nove znamke dobivati, vložil primeren depozit za znamke, ker je znamke mogoče dobiti iz inozemstva takoj ob izidu le proti plačilu v naprej. Urednik naše rubrike bi stopil v zvezo z zbiralci, ki zdaj dobavljajo nove znamke ljubljanskim filatelistom.

B. R.

Nove znamke po vsem svetu

BRAZILIJA: V spomin na Magalhães je izdala brazilska poštna uprava posebno sinje zeleno znamko po 400 reisov z njegovo sliko.

CEJLON: S sliko naravnega gumija in Jurija VI. je izšla nova frankovna znamka po 2 centa v karminasti in črni barvi.

FRANCIJA: Za svetovno prvenstvo v nogometu izide posebna znamka po 1.75 franaka. Znamk bo 3 milijone.

HONGKONG: S sliko kralja Jurija VI. je izšla znamka za 1 dolar v škrlatni in sinji barvi.

ITALIJANSKA VZHODNA AFIKA: Pred kratkim smo poročali o posebnih znamkah za 2000letnico cesarja Avgusta za Libijo. Zdaj so izšle podobne znamke tudi za Italijansko Vzhodno Afriko. Serija ima naslednje vrednote: sepaisto po 5 centesimov, karminasto po 10 c., zeleno po 25 c., vijoličasto po 50 c., rdečo po 75 c., in sinjo po 1.25 lire. Za letalsko pošto sta tudi izšli dve vrednosti, ki sicer njavi po 50 c. in škrlatna po 1 liru.

NORVEŠKA: Norveška poštna uprava je izdala tri posebne znamke za propagando tujskega prometa. Na olivno rjavi znamki po 15 oerov je slika severnega jelena v lepi pokrajini, na rdeči njavi po 20 oerov stara norveška cerkev in na ultramarinasti po 30 oerov fjord.

NOVA KALEDONIJA: Izšle so tri nove znamke za letalsko pošto, ki imajo naslikano zemeljsko kroglo in trimotorno letalo nad njo. Znamka za 65 centimov je vijoličasta, za 4.50 fr. svetlo rdeča in za 9 fr. ultramarinasta.

ŠVICA: Dosedanja znamka za letalsko pošto po 65 centimov v temno sinji in sivo sinji barvi je dobila nov pretisk »10 c.«.

TURČIJA: Za dobrodelno organizacijo »Rdeči polmeseec« je izšla nova znamka po 1/2 kurusa v sinji barvi. Naslikan je polmeseec nad zemljevidom Male Azije.

VENEZUELA: Izšla je nova frankovna znamka po 37 1/2 centava v sinji barvi.

ZLATA OBALA: Ta angleška kolonija je dobila nove znamke s sliko kralja Jurija VI. Serija obsega naslednje vrednote: zeleno po 1/2 pennija, rdečo njavo po 1 p., rdečo po 1 1/2 p., škrljasto po 2 p., sinjo po 3 p., rdečo po 4 p., vijoličasto po 6 p., oranžno po 9 p., olivno zeleno in črno po 1 šiling.

ZGODOVINSKA GLOSA

Metternichova »diplomatska prijateljica«

Le malokomu je znano »zgodovinsko prijateljstvo« med grofom Metternichom in lievensko princeso, s katero se je seznanil Metternich za kongresa v Aix-les-Bainsu. Princesa je bila izredno inteligentna, zelo prilagodljiva, toda polna aristokratskih predsodkov.

Princesa je živila na angleškem dvoru, kjer je uživala zaupanje Wellingtona, Castlereagha in celo kralja samega. Imela je dobre zveze z odličnimi osebnostmi angleškega javnega življenja ter je skušala s taktično spretnostjo odkriti tajnosti angleške politike. Njeno družabno aktivnost je obvladovala edina želja: kar največ videti in slišati, da more o vsem poročati njenemu prijatelju grofu Metternichu. Dopisovanje z lievensko princeso je bilo za Metternicha velikega pomena, čeprav princesa ni mogla nepristransko presoditi svojega mišljenja. Tako je tudi zmešom zahtevala, da mora biti Metternich vedno njenega mnenja.

Metternichovo sovraštvo do Chateaubrianda je njeno delo. Princesi ni bil všeč. Imenovala ga je »grbavca z nevidno grbo«. »On je surov in neprijeten«, je pisala. »malenkosti ima za silno važne, velikih stvari pa ne vidi... Sanjač, ki prodaja svoje ime, pa ga nihče ne mara.«

Ko se je pozneje Metternich vnel za Marijo Leykam, živahno Dunajčanko z italijansko krvjo, je popolnoma pozabil na svojo londonsko prijateljico. atp

IZ PRAKTIČNE MEDICINE

Kožna obolenja po ugrizih pajkov

S toplejšim letnim časom se vračajo tudi poletne nadloge posebno iz sveta žuželk. V Srednji Evropi teh nadlog v splošnem še ne občutimo tako hudo, čeprav nam komarji lahko temeljito pokvariyo marsikateri prijetni večer na verandi in nas prepodijo v zatohlo sobo. Bolhe, stene, uši, ki prenašajo najnevarnejše bolezni, prepodimo z izboljšano stanovanjsko kulturo in snago lahko popolnoma. Nasprotno pa ugotavljajo v zadnjih letih pri otrocih, ki se vračajo s počitnic na deželi, prav pogostoma neke posebne izpuščaje na koži. Preiskave so dognale, da ne gre za izpuščaje, temveč za sledove ugrizov črnih, majhnih pajkov, ki živijo podnevi v skritih kotih. Ti pajki grizejo ljudi, posebno otroke, med spanjem. Posledice so najprvo kakor leča veliki, rdeči, srbeči in žgoči vozli, ki se ogmobjo. Nevarnosti zastrupitve, kolikor je bilo mogoče doslej ugotoviti, ni. Seveda pa umazani nohti in prsti s temi oteklinami ne smejo priti v dotik. Najbolje je ugrize obložiti s platnom, ki smo ga namočili v borovi vodi. Tudi mazilo iz ribjega olja jih odpravi.

IZ FILMSKEGA SVETA

Simona Simonova

To je velika potovalka. S te strani jo še malo poznajo. Hči francoskega kolonialca se je rodila v Marsellu, potem živila več let na Madagaskarju. Poklic njenega očeta jo je potlej potegnili v nekatere prestolnice: Budimpešta, Praga, Dunaj. Slednjič se je sedaj nastanila v Parizu. Iz šole se je premikala v šolo, naposled se ji je zazdelo, da mora iti med kiparje. Dobivši ustanovo se proučevala početke te umetnosti v Rimu.

Pri tem pa je gojila še petje pri materi Daniee Darrieuxove. Tako je prišlo, da je nastopila na odru. Za začetek so ji dali neznačne vloge. Takoj se je pokazala, ljubko, naravno, malce drugače kot drugi. Prvič je igrala v filmu brezpomembno vlogo novinarja v »Neznanem pevcu«. Po 5 ali 4 manjših nastopih (Sin Amerike, Kralj palač, Mala čokoladarica) je bila Simone Simon povabljena na udeležbo v filmu »Lac aux dames«, ki je raznesel sloves naše zvezdnice po Evropi in preko. V Hollywoodu, kjer je presenečala z izvirnostjo, je zaporedoma vrtila »Spajnico deklet«, »4 žene iščejo sreče« in »Zadnjo uro«. Potem je poskusila še svoj glas pred platnom in takoj so zanjo napisali scenarjio »D' Yvette Yvette«. Tako potuje iz ene stroke v drugo. Po krasnem uspehu v New Yorku je dobila od družbe Radio bajne ponudbe. A sedaj se je posvetila studiu. Velika potnica se je vrnila v Pariz k prijateljem, da se napoti v izredno kariero. N. K.

Leteči zaročenec hollywoodske zvezde

Francoska pevka Lily Pons, ena izmed velikih vedet v Hollywoodu, se je vrnila nedavno v Pariz. Njen zaročenec, ki jo že dolge mesece obletuje, Andrej Kostelanec, vodi orkester v New Yorku, Ponsova pa je vrtila v Cinelandiji. Vsako soboto večer sede Kostelanec na aeroplan v New Yorku in prispe drugo jutro v Hollywood, kjer prebije 6 ur s Ponsovo; zvečer odrine na isti način ter nastopi v ponedeljek zjutraj na svojem področju. Celih 18 mesecev prebrzi leteči Rus vsak teden po 10.000 km, da more obedovati s svojo bodočo ženko. To je zares čustven in sportski višek. Lily šteje sedaj 28 pomladi. Poročena je bila z nizozemskim advetnikom Mesritzem, a razporočila sta se 1933. Kostelanec je 36 letij. V zakonskem jarmu še ni bil. Čisto mlad je pripadal zboru petrograjske opere. Bežeč pred prekucljo je zapustil rojstno deželo 1. 1917.

»Da, to je. Za nas vse velja: mnogo vzeti temu svetu, kar največ iz njega iztisniti, iskati še več in — potem umreti.«

Knut Hamsun

ZA LJUBITELJE CVETLIC

Cvetlice v juniju

Z balkona žari sedaj že v živih barvah. Cvetlice so se na njem privadile novega bi-vališča in poganjajo vedno nove cvete. V tem času ne smeš opustiti nege. Kar velja za vrtno cvetlice, velja tudi zanje: v rednih presledkih jih je treba zalivati, zvečer in zjutraj jih moraš škropiti z uležano vodo, od časa do časa jim je treba zrahljati

površino zemlje, v kateri tičijo, boriti se moraš stalno proti njihovim škodljivcem in boleznim in do srede avgusta jim moraš dati zdaj pa zdaj nekaj krepčila s cvetličnim gnojem. Če imaš ovijalke na špalirju svojega balkona, tedaj moraš njih vitice vedno znova enakomerno razdeljevati in rastline skrbno vezati na špalir.

Na vrtu je vsa družba pomladanskih cvetk končala svoje cvetenje. Čebulnice med njimi bi se radi do prihodnje pomladi odpočile. Odreži jim samo odcvetela stebila, listi se jim bodo posušili polagoma sami od sebe. Med odcvetelimi steblikastimi rastlinami so nekatere, ki jim listi postanejo sedaj rumeni in grdi. Odreži jim vse nadtalne dele do nekoliko centimetrov nad zemljo. Potem bodo pognale nove in ne bodo preko poletja predstavljale grdega ma-

deža na tvojem vrtu. Vse, ki si ohranijo listje tudi preko zime, poreži po docvetenju enakomerno, da jim zgornje telo ostane kompaktno. Med te rastline spada n. pr. iberis. Takšnih rastlin, ki so ti delale veliko veselja, sploh ne zanemarjaj. Ko so odcvetele, jih okrepcčaj, daj jim sedaj in v naslednjih mesecih od časa do časa krepke »juhe« iz raztopljenega cvetličnega gnojila, kravjega gnoja ali rožnih ostružkov. Lahko natreseš okrog njih tudi dobre kompostne zemlje, z gnojem nasičenega šotnega drobirja ali rožne moke. Vse to vličiš plitko v zemljo. Če so že dolgo na svojem mestu, tedaj jih sedaj po odcvetu lahko presadiš.

Sedaj so spet dnevi vrtnic. Pokaži jim svojo hvaležnost za cvete z dobro nego. Večji del tvojih vrtnic je oplemenitenih. Nižje vrste si požlahtnil kratko nad koreninami, drevesca pa pod krošnjami. Poganjki iz šipka, iz katerega so plemenite vrtnice, so »divjaki«, ki jemljejo plemenitim poganjkom sok in moč. Te divjake je treba odstraniti z ostrim nožem, čim se pojavljajo, in sicer takoj ob deblu, če poganjajo iz njega, in čim nižje v zemlji, če poganjajo naravnost iz nje. Odcvetele vrtnice je treba odrezati, a ne dosti nižje, nego so same stale. Da mora biti vsaka greda in tudi greda vrtnic vedno rahla in prosta vsakega plevela, to menda veš. Pred vsem pa pomagaj vrtnicam, kakor vsem vrtnim rastlinam, v boju proti škodljivcem in boleznim. Čim opaziš kakšen znak tega, pojdi po pripomočke, ki jih imajo za to v vsaki trgovini s semeni. Vsak prijatelj cvetlic ima pač lahko tudi doma majhno »lekarno« s takšnimi pripomočki.

Rešitev zlogovnice v št. 21

Vodoravno: 3) Slovenski narod, 6) snaga, 7) nikdar, 9) muha, 10) kletarstvo, 12) Vinko, 14) vica, 15) Riga, 16) Java, 18) voditelj, 20) urbar, 21) jama, 23) slanik, 24) Jordan, 26) lina, 27) terica. — Navpik: 1) raven, 2) kuna, 9) mumija, 13) kolobar, 19) diva, 28) rilec. — Za nagrado je bil izžreban Janko Vidmar, Trbovlje.

Rešitev problema 241

1. Sc4—d6.

